

РАЗКРИВАНЕ НА ЛАТЕНТНИТЕ РЕЗЕРВИ НА ТЪРГОВИЯТА НА ЕДРО В ХРАНИТЕЛНО-ВКУСОВАТА ПРОМИШЛЕНОСТ В УСЛОВИЯТА НА ИКОНОМИЧЕСКА КРИЗА

Александър Анатолиевич Носаченко¹

Резюме: В статията се разглеждат подходите за идентифициране и оценяване на латентни резерви в условията на световната икономическа криза в хранително-вкусовата промишленост и тяхната стратегическа важност за страната. Целта е да се разгледа възможността за идентифициране на скритите резерви в търговията на едро в областта на хранително-вкусовата промишленост. Моделът на измерване на латентните променливи е избран като методология на изследването, която позволява да се вземат предвид вътрешните и външните променливи и се основава на разпореждането на факторния анализ. Теоретичното изследване на концепцията позволява да се обоснове резервът като неизползвана възможност за развитието на икономическите субекти, като например предприятията, и да се повиши тяхната конкурентоспособност чрез идентифициране на скритите стойности с цел по-нататъшното им ефективно функциониране. Обосновани са видовете латентни резерви на търговия на едро в хранително-вкусовата промишленост в кризисни условия. Латентните резерви с корелирани характеристики са избрани с помощта на факторния анализ. Изчисляват се вариацията на променливите за петте избрани фактора и стандартното отклонение на нормализираната стойност. В резултат на изчисленията е избрано да се разглеждат два идентифицирани фактора. Определят се коефициентите на връзки между външни и вътрешни латентни променливи и се отличават вероятните латентни характеристики.

¹ Дипломиран студент, Одески национален икономически университет – Одеса, Украйна.

РАЗКРИВАНЕ НА ЛАТЕНТНИТЕ РЕЗЕРВИ НА ТЪРГОВИЯТА НА ЕДРО ...

ки. Изчисленията показват значителен натиск, в зависимост от тежестта на външните влияния, така че по скалата на измерването експертите дават по-високи оценки за последните параметри, които се отразяват в конструираната матрица. Резултатите от изследването позволяват да се проследят връзките между външни и вътрешни латентни променливи и да се изгради SWOT-анализ за предприятията в хранително-вкусовата промишленост, който позволява да се очертаят перспективите за функционирането на предприятията в този отрасъл.

Ключови думи: латентни резерви, предприятия от хранително-вкусовата промишленост, икономическа криза.

JEL: C38, L81, M110, O100.

Въведение

Глобалната пандемия, причинена от разпространението на COVID-19, доведе до нова значителна икономическа криза и очерта възможността за спиране на производствените мощности и въвеждане на карантинни условия в предприятията. В такава ситуация е важно да се намерят скрити резерви в жизненоважни индустрии, включително и в хранително-вкусовата промишленост. Въвеждането на „локдаун“ засили търговията на едро в областта на хранително-вкусовата промишленост поради увеличаване дела на новите видове услуги (доставка на храна и готови ястия до дома, въвеждане на индивидуален подход към клиента и др.). Ето защо като цел на изследването разглеждаме възможността за идентифициране на латентни резерви в търговията на едро в хранително-вкусовата промишленост. Актуалността на избраната насока се дължи на проявата на световната икономическа криза, търсенето на изход от която се крие в намирането на латентни резерви в стратегически важни за страната предприятия от хранително-вкусовата промишленост и обещаващи възможности за търговия на едро.

1. Теоретически и методологически подходи за определяне на латентни резерви

Изследването, уместно в условията на икономическа криза, се основава на необходимостта от идентифициране на скрити резерви,

които могат да възникнат в хранително-вкусовата промишленост. За да се реши тази цел, са очертани следните задачи:

- проучване на концепцията за "латентни резерви" и анализ на съществуващите подходи;

- идентифициране на видовете латентни резерви в хранително-вкусовата промишленост, които са свързани с търговията на едро;

- методи за оценка на латентните резерви в търговията на едро;

- обосновка при идентифицирането на латентните резерви в търговията на едро в областта на хранително-вкусовата промишленост в кризисни условия;

- оценка на латентните резерви в търговията на едро, извършвана в рамките на хранително-вкусовата промишленост.

Понятието „латентни резерви“ е широко изследвано в научната литература, в която ясно са проследени двете основни области на дефиниране на термина. Първо, резервите като планирани запаси, чието наличие в производството и обращението е необходимо за непрекъснатото развитие както на ниво бизнес субект, така и на макроикономическо ниво. Второ, резервите се използват като потенциални възможности за развитие на бизнеса. Последната интерпретация на резервите също дава тласък за подобряване на техниката, технологиите, работната сила и действия като лост за ефективно използване на суровините и способността за максимално възползване от пазарната ситуация и формалните условия на дейност. В по-нататъшното си изследване ще разчитаме на дефиницията за латентни резерви – скрити възможности, които могат да бъдат установени само чрез подробен анализ, като се използват методи за сравняване на показателите на стопанския субект с данни от други предприятия, както и като се използват методи за функционален анализ на разходите (Yankovy, O., 2015). Броят на латентните резерви се разкрива въз основа на регулярен и цялостен анализ на количествени и качествени промени в производствените параметри през призмата на причинно-следствената връзка, което създава подходяща основа за подобряване ефективността на системата (компанията) (Kolodiychuk, V., 2016). Поради тяхната скритост такива резерви са трудни за оценка, тъй като това е сложна многофакторна задача, която синтезира степента на

РАЗКРИВАНЕ НА ЛАТЕНТНИТЕ РЕЗЕРВИ НА ТЪРГОВИЯТА НА ЕДРО ...

ефективност от различни ъгли (Black, A.Yu., 2011). Ние разглеждаме резерва като неизползвана възможност за развитие на стопанския субект и повишаване на неговата конкурентоспособност чрез идентифициране на скрити стойности и по-нататъшно ефективно функциониране на предприятията при използването на налични и допълнителни ресурси и източници. Идентифицирането и използването на резерви подобрява разпоредането с ресурсите на предприятието; въвеждане в експлоатация на производствени ресурси, които преди това не са били използвани; спестяване на обществен труд и ресурси; попълване на запасите; изобретяване на нови източници; въвеждане на иновации; повишаване на ефективността на производството (Nosachenko, O., 2020).

Латентните характеристики включват параметри за функциониране на предприятието: ефективност на служителите, финансово състояние, конкурентоспособност, инвестиционна привлекателност, устойчиво и инвестиционно-иновативно развитие, конкурентоспособност на продукта, глобален икономически критерий за оптимална производствена програма, приоритет на местните инвестиционни мерки и заплахи (Zamula, I., Travin, V., Olishchinskaya, Y., 2019).

Латентните характеристики на икономическите обекти могат да бъдат оценени с помощта на многоизмерни статистически методи и съществуващи техники.

A. N. Leonov и A. A. Mykolayiv предлагат като методи за изследване на латентни показатели да се приложат анализът на финансово-икономическата активност и сравнението на параметрите на предприятието с показатели на други предприятия на етап оценка на ефективността на използване на наличния иновативен потенциал, които ще позволят да се изчисли разликата в резервите за иновативна дейност и да се определят скритите резерви от използване за иновативен потенциал. Затова учените са разработили цялостна методология за оценка на латентните резерви на предприятията, която се основава на оценката на нивото на използване на резервите на иновационния потенциал (Leonov, A., Nikolaev, A., 2019).

A. Yu. Chorny предлага, за изследване на латентни характеристики да се използва методът за моделиране на структурни уравнения,

базиран на използването на традиционни статистически методи (Chorny, A., Yu., 2011, с. 230).

О. Г. Yankovy разграничава методите за оценка на латентните характеристики на икономическите обекти, в това число и предприятията, които включват: методи за експертна оценка; избор на представителен фактор – симптом; таксономичен анализ; факторен анализ; оценка на латентни черти въз основа на комбинация от клъстер и дискриминационен анализ; методи на теорията на размитата логика; многоизмерно мащабиране (Yankovy, O., 2015, с. 29-35).

О. В. Chernyshova предлага оценка на конкурентоспособността на предприятията въз основа на използването на обобщаващи фактори-симптоми, които включват: рентабилност на производството, пазарен дял или съответния му сегмент, ценова еластичност на потребителското търсене (Competitiveness of the enterprise: assessment of the level and direction of improvement, 2013).

По въпроса за оценка на латентната характеристика на инвестиционната привлекателност работи G. V. Koshelyok, който предлага използването на методи за факторни анализи, като се базира на първични фактори – симптоми – компоненти на инвестиционна привлекателност и определяне на скритото качество на предприятията (Koshelyok, G., 2010).

Изследването на I. V. Napadovska е посветено на проучването на инвестиционната привлекателност на предприятията като скрито свойство на икономически обекти. Тя предлага метод за комбиниране на определени фактори – симптоми на тази латентна характеристика в интегриран индикатор, базиран на метода на основните компоненти (Napadovska, I., 2014).

О. V. Shikina доказва, че функционирането на предприятията е доста сложен икономически феномен, чието ниво на развитие е латентна характеристика. По примера на предприятията в сектора на услугите се предлага, класически, модифицирани и комбинирани алгоритми да се внедрят в процедурата за диагностика, формиране и класиране на метода на таксономичния анализ (Shikina, O., 2015).

Анализът за развитието на разкриването на латентни характеристики позволява да се разработят съществуващите подходи, да се обоснове необходимостта от разпределение на латентни резерви и да се формира методология за оценка на латентните резерви на търговията на

РАЗКРИВАНЕ НА ЛАТЕНТНИТЕ РЕЗЕРВИ НА ТЪРГОВИЯТА НА ЕДРО ...

едро. В зависимост от етапите на анализ на вътрешните резерви, съответстващи на ниво управленски решения, учените разглеждат три групи резерви: на етапа на анализ на резервите на предприятието стоят въпроси от общото планиране, политика, инвестиционни области, ценообразуване и разпределение на печалбата; на етапа на решаване на конкретни проблеми стоят организацията на оперативно планиране на производството и спазването на технологичния режим, стимулиращ растежа на качеството на труда; в етапа на местните решения са обхванати увеличаването на производителността и спестяването на материални ресурси. Посредством това тълкуване се подчертава, че „групите резерви могат да бъдат най-тясно свързани с групирането на ресурси“ (Kasyanova, N. V., Solokha, D. V., Moreva, V. V. и др., 2012, с. 234).

Възможен вариант за идентифициране на резервите е активирането на иновационния потенциал. В този случай резервите могат да бъдат получени от:

- увеличаване интензивността на използване на производствения капацитет за иновации и ефективността на тяхната работа;
- оптимизиране използването на ресурсната база на предприятието;
- намаляване на разходите за иновации и минимизиране на загубите;
- използване на иновативни ресурси в предприятието;
- използване на допълнителни възможности и иновации на организационно и управленско, производствено и персонално ниво. Основните показатели за оценка на запасите от иновационен потенциал са повишената производителност, иновационната активност, нивото на използване на капацитета (Leonov, A. N., Nikolaev, A. A., 2019, с. 468).

2. Резултати от оценката на латентните резерви на търговията на едро в хранително-вкусовата промишленост и перспективите за тяхното реализиране

В съвременните условия на силна конкуренция в търговията на едро е изключително важно да се идентифицират възможните резер-

ви, които ще маркират конкретни начини за развитие на хранително-вкусовата промишленост. Това търсене ще увеличи конкурентоспособността на вътрешния и чуждестранните пазари и ще установи стабилна позиция на предприятието.

За предприятията от сферата на търговията на едро вътрешните латентни резерви са: надграждане на специално оборудване за съхранение и транспортиране на стоки (OCO); преоборудване на помещения за нови стоки (PP); рационално използване на иновативни ресурси (IP); подобряване на товаро-разтоварните работи (SD); модификация на оборудването (MU); реконструкция на складовете (RSP); модернизирание на общия процес на търговията на едро (RAM); въвеждане на ъпгрейд (ZA). Всички тези подобрения във функционирането на търговията на едро са насочени към подобряване на ефективността и конкурентоспособността на пазара (Nosachenko, O. A., 2020).

Разработените "Методологически подходи за определяне на резервите за развитие на предприятието и неговия потенциал" са основани на теорията на вероятностите и математическата статистика (Kasyanova, N. V., Solokha, D. V., Moreva, V. V., и др., 2012, с. 225- 245).

Анализът на съществуващите методи позволява да се изберат подходите на A. Yu. Black (Black A., Yu., 2011). При определяне оценката на латентните резерви в областта на търговията на едро предимствата от прилагането на подходи към метода на моделиране чрез структурни уравнения са: връзки между латентните променливи и техните измервателни характеристики; анализ на връзките между латентните променливи; паралелно проектиране и измерване на структурни и приложни части на модела. Измервателният модел на латентните променливи, предложен от A. Yu. Black, свързващ съществуващите параметри със скритите характеристики, се изразява посредством формулата (Black A., Yu., 2011):

$$Y = \Lambda_y (B\eta + \Gamma\xi + \zeta) + \varepsilon,$$

където Λ_y е матрица от факторни натоварвания; B – матрица от коефициенти на отношения между външни и вътрешни латентни променливи; η – вектор на зависимите (вътрешни) латентни променливи; Γ – матрица от коефициенти на отношения между зависими (вътрешни)

РАЗКРИВАНЕ НА ЛАТЕНТНИТЕ РЕЗЕРВИ НА ТЪРГОВИЯТА НА ЕДРО ...

латентни променливи; ξ – вектори на независими (външни) латентни променливи; ζ – грешки в модела; ε – грешка на измервателния модел за зависимата променлива.

LISREL е избран за измерване на променливи. LISREL е 64-битово приложение за моделиране на стандартни и многостепенни структурни уравнения. Тези методи са достъпни за пълни и непълни сложни данни от изследване на категорийни и непрекъснати променливи, както и за пълни и непълни прости случайни извадкови данни за категорийни и непрекъснати променливи (<https://ssicentral.com/index.php/products/hlm-general/hlm-licenses/hlm-licenses-standard/>).

За прилагане на избрания модел е използван факторен анализ. На първия етап са избрани латентни резерви с корелирани характеристики. За идентифициране на необходимите показатели е използвана матрица на факторните натоварвания в Статистика: Статистика / Основна статистика / Корелационни матрици / Окей (Таблица 1).

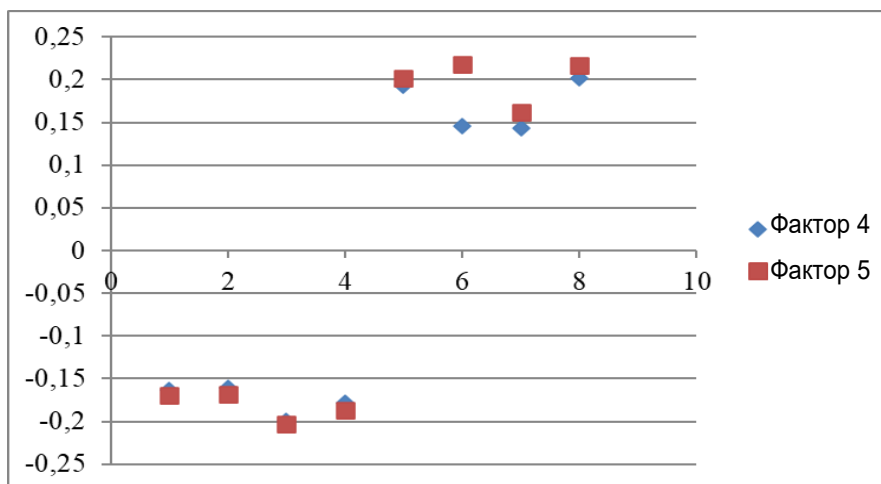
Таблица 1
Факторно натоварване

Променлива	Факторно натоварване (Извличане без ротация: Основни компоненти) (Маркираните натоварвания са >,700000)				
	Фактор 1	Фактор 2	Фактор 3	Фактор 4	Фактор 5
OSO	-0,17254	-0,16826	-0,17352	-0,162763	-0,16923
PP	-0,16872	-0,15992	-0,16259	-0,160281	-0,16828
IP	-2,01863	-1,99628	-0,21564	-0,19987	-0,20264
SD	-0,18626	-0,17263	-0,18363	-0,17862	-0,18652
MU	0,162268	0,172988	0,181283	0,192665	0,201677
RSP	0,122457	0,131872	0,129286	0,146219	0,218526
RAM	0,146629	0,156213	0,143126	0,142875	0,161521
ZA	0,216852	0,193647	0,209213	0,201298	0,216579
Expl. Var	-0,0443	-0,4127	0,46524	0,212489	0,071066
Prp. Totl	0,24738	0,42919	0,074263	0,0509835	0,051563

Източник: изчисления на автора въз основа на експертни данни.

Изчислението на коефициента на вариация на тези фактори: $F1 = 0.24738 : (-0.237) = -1.044$; $F2 = -1.8660$; $F3 = -8.161$; $F4 = -91.987$; $F5 = 7.94$.

В реда Expl. Var (Таблица 1) е показана вариацията, която пада върху един или друг фактор; в линията Prp. Totl е показано стандартното отклонение от нормализирания коефициент. При изчисленията най-важният фактор е 2, а най-маловажни – фактори 4 и 5. Следователно при по-нататъшни проучвания ще се съсредоточим върху последните два (фигура 1).

Източник: съставена от автора.

Фигура 1. Фактор 4 срещу Фактор 5. Ротация. Извличане без ротация: Основен компонент.

Във Фигура 1 са показани групите променливи, от които се избират тези, които имат положителни стойности, така че да има смисъл да се изследват тези променливи въз основа на събирането на допълнителни данни.

Втората стъпка е да се определят коефициентите на връзка между външни (A_n) и вътрешни (B_n) латентни променливи (Таблица 2). Външните променливи включват: 1) контрол на качеството на про-

РАЗКРИВАНЕ НА ЛАТЕНТНИТЕ РЕЗЕРВИ НА ТЪРГОВИЯТА НА ЕДРО ...

дукта; 2) неефективни продажби; 3) взаимоотношения с доставчици; 4) трудности при техническо преоборудване; 5) ниско качество на суровините; 6) достъп до нови пазарни сегменти; 7) инфлация; 8) висока конкуренция. Вътрешните променливи са очертани по-горе.

Таблица 2

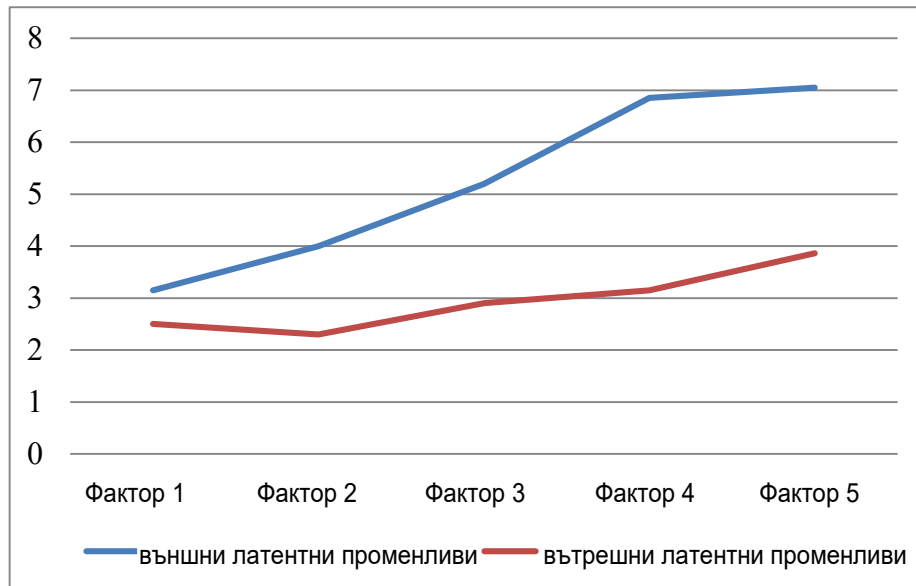
Матрица на коефициентите на връзките между външни и вътрешни латентни променливи

	B ₁	B ₂	B ₃	B ₄	B ₅	B ₆	B ₇	B ₈
A ₁	0.06	0.06	0.0025	0.0025	0.0025	0.01	0.01	0.01
A ₂	0.012	0.012	0.005	0.005	0.005	0.02	0.021	0.02
A ₃	0.018	0.018	0.008	0.008	0.008	0.003	0.003	0.003
A ₄	0.024	0.024	0.01	0.01	0.01	0.04	0.041	0.04
A ₅	0.028	0.028	0.012	0.012	0.012	0.05	0.051	0.05
A ₆	0.03	0.03	0.013	0.013	0.013	0.05	0.052	0.05
A ₇	0.03	0.03	0.014	0.014	0.014	0.054	0.057	0.054
A ₈	0.035	0.035	0.015	0.015	0.015	0.058	0.06	0.058

Източник: изчисления на автора.

Скалата се основава на многоизмерност. Тя съдържа общи компоненти за външни и вътрешни латентни променливи, които са взети под внимание при изграждането на SWOT-анализа. Параметрите, които определят латентните променливи, са групирани според дефинициите за взаимовръзка на коефициентите и съответстват на: 1 – по-малко от 0,0009; 2 – от 0,0009 до 0,002; 3 – от 0,002 до 0,004; 4 – от 0,004 до 0,008; 5 – от 0,008 до 0,012; 6 – от 0,012 до 0,035; 7 – от 0,035 до 0,052; 8 – повече от 0,052. Векторите на зависимите (вътрешни) и независимите (външни) латентни променливи са представени на Фигура 2.

Изчисленията показват значителен натиск, в зависимост от тежестта на външните влияния, така че по скалата на измерванията експертите дават по-високи оценки по последните параметри, което е отразено в матрицата. Разработването на съществуващи подходи позволи да се изгради SWOT-анализ за предприятията от хранително-вкусовата промишленост (Таблица 3).

Източник: изчисления на автора.

Фигура 2. Вектори на латентни променливи

Полето SLOP демонстрира какви силни страни трябва да бъдат приложени, за да се реализират възможностите във външната среда; полето SLOP определя възможностите на външната среда, чрез която компанията е в състояние да преодолее съществуващите слабости; полето SIPG показва какви силни страни трябва да се използват за справяне с потенциалните заплахи; полето SLPG показва какви слабости трябва да бъдат отстранени, за да се предотвратят съществуващите заплахи. Анализирайки Таблица 3, е възможно да се направят изводи за тежкото положение на предприятията от хранително-вкусовата промишленост поради кризисната ситуация. По-голямата част от предприятията в тази индустрия се характеризират с това, че нямат официално приети стратегически планове, механизъм за планиране, нямат система от норми и стандарти, технологии на процеса на планиране, организационни структури на планиране и т.н.

РАЗКРИВАНЕ НА ЛАТЕНТНИТЕ РЕЗЕРВИ НА ТЪРГОВИЯТА НА ЕДРО ...

Таблица 3
SWOT-анализ на предприятия от хранително-вкусовата
промишленост

	Възможности (OP)	Заплахи (PG)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Контрол на качеството на продукта. 2. Връзки с доставчици. 3. Разширяване на продуктовата гама. 4. Развитие на нови технологии. 5. Достъп до нови пазарни сегменти. 6. Развитие на икономиката на страната. 7. Социално-политическа стабилност. 8. Разумно законодателство. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Неефективни продажби. 2. Трудности с техническото преоборудване. 3. Ниско качество на суровините. 4. Бавен пазарен растеж. 5. Инфлация. 6. Възможността за нови конкуренти (включително чуждестранни). 7. Ръст в продажбите на заместващи стоки. 8. Отрицателни действия на държавно ниво.
Силни страни (SI)	SIOF	SIPG
<ol style="list-style-type: none"> 1. Репутация сред потребителите. 2. По-ниски разходи в сравнение с конкурентите. 3. Управление на качеството. 4. Висококвалифициран персонал. 5. Закупуване на суровини от различни доставчици. 6. Конкурентни предимства (уникалност). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Системен анализ на промените в предпочитанията на потребителите. 2. Повишаване на производителността на труда. 3. Успешна политика за популяризиране на стоки. 4. Въвеждане на нови технологични линии. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Изисквания за контрол и увеличаване на суровини. 2. Подобряване качеството на продукта. 3. Ценова гъвкавост в сравнение с конкурентите. 4. Активиране на рекламни дейности.
Слабости (SL)	SLOP	SLPG
<ol style="list-style-type: none"> 1. Липса на собствени технологии. 2. Липса на компетентна стратегия. 3. Стари производствени мощности. 4. Позициониране в конкурентна конфронтация. 5. Липса на финансови ресурси. 6. Загуба на репутация сред потребителите. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Разработване на стоки за нова група потребители. 2. Намаляване на разходите. 3. Оптимизация на продукта. 4. Своевременна подмяна на продукти, които не се търсят. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Укрепване на позициите. 2. Повишаване на квалификацията. 3. Оптимизиране на продукцията. 4. Използване на нови идеи в маркетинга. 5. Идентифициране на резервите с цел намаляване на разходите.

Източник: Съставена от автора.

Заклучение.

Така в процеса на проучване на възможностите за идентифициране на латентните резерви в търговията на едро в хранително-вкусовата промишленост се анализират съществуващите подходи за определяне на „латентни резерви“ и е оправдано латентният резерв да се разглежда като неизползвана възможност за развитие и конкурентоспособност на предприятието чрез идентифициране на скрити стойности. Извършено е разделяне на вътрешни и външни видове латентни резерви в предприятията от хранително-вкусовата промишленост, които се занимават с търговия на едро. Разглеждат се методи за оценка на латентните характеристики на икономическите обекти и се определя значението от използването на модела за измерване на латентните променливи при оценка на скритите резерви в търговията на едро. Обосновава се идентифицирането на латентни резерви в търговията на едро от хранително-вкусовата промишленост в кризисни условия и се извършва тяхната оценка. Използвайки факторния анализ, бяха избрани латентни резерви с корелирани характеристики, които включват: модификация на оборудването; реконструкция на складове; модернизиране на общия процес в търговията на едро; въвеждане на ъпгрейд. Проследени са връзките между външни и вътрешни латентни променливи и е изграден SWOT-анализ на предприятията в хранително-вкусовата промишленост, който позволява да се очертаят вероятните възможности и заплахи въз основа на идентифицирането на силните и слабите страни в тяхната дейност. Определени са бъдещите насоки за по-нататъшното развитие, насочени към разработването на стратегически планове, механизъм на планиране и усъвършенстване на технологиите в процеса на планиране, като се вземат предвид особеностите на функционирането на предприятията от хранително-вкусовата промишленост.

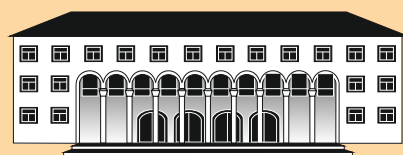
Използвани източници

Black, A. Yu. (2011). Statistical assessment of enterprise competitiveness as a latent indicator. *Theoretical and applied issues of economics*. 26. pp. 227-233.

- Competitiveness of the enterprise: assessment of the level and directions of improvement (2013). Odessa, Atlant.
- Kasyanova, N. V., Solokha, D. V., Moreva, V. V., Belyakova, O. V., Balakay, O. B. (2012). *Enterprise potential: formation and use: textbook*. Donetsk: Digital Printing House Publishing House.
- Kolodiychuk, V. (2016). Management of logistics systems of agro-industrial enterprises. *Agricultural and Resource Economics. International Scientific E-Journal*. 2. 4, pp.106–117. Retrieved from: www.are-journal.com.
- Leonov, A. N., Nikolaev A. A. (2019). Methods for estimating latent reserves of innovation potential. *Economy: yesterday, today, tomorrow*. 9. 10A, pp. 466-471.
- LISREL 8.8. URL: <https://ssicentral.com/index.php/products/hlm-general/hlm-licenses/hlm-licenses-standard/>
- Napadovskaya, I. V. (2014). *Economic analysis and audit of the assessment of potential investment objects*. Odessa, ONEU.
- Nosachenko, O. A. (2019). *Reserves for increasing the competitiveness of wholesale enterprises*. Retrieved from: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/880.pdf>.
- Nosachenko, O. A. (2020). *Reserves of enterprises as strategic elements of anti-crisis business planning*. Kyiv: SPACESTIME Association for the Globalization of Education and Science.
- Purse, G. V. (2010). *Internal factors and reserves of growth of investment attractiveness of industrial enterprises*. Odessa, ODEU.
- Shikina, O. V. (2015). *Organizational and economic support for the operation of small-capacity hotel enterprises*. Odessa, ONEU.
- Yankovy O. G. (2015). *Latent features in economics: a monograph*. Odessa: Atlant.
- Zamula, I. V., Travin, V. V., Olishevskaya, Y. K. (2019). Evaluation of latent indicators in financial analysis in the implementation of the concept of sustainable development. *Bulletin of ZhSTU*. 2 (88), p. 17-22.

ISSN 0861 - 6604

БИЗНЕС управление

ИЗДАНИЕ НА
СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ
„Д. А. ЦЕНОВ“ - СВИЩОВ

3/2021

БИЗНЕС управление 3/2021

Редколегия на сп. „Бизнес управление“

Редколегия на сп. „Бизнес управление“

Проф. д-н. Борислав Борисов – главен редактор, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Проф. д-р Красимир Шишманов – зам. главен редактор, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Проф. д-н. Божидар Божинов, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ – Свищов

Проф. д-р Любчо Варамезов, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Доц. д-р Иван Марчевски, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Доц. д-р Ирена Емилова, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Доц. д-р Румен Ерусалимов, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ - Свищов

Доц. д-р Силвия Костова, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ – Свищов

Доц. д-р Симеонка Петрова, Стопанска академия „Д.А.Ценов“ – Свищов

Международна редколегия на сп. „Бизнес управление“

Проф. д. ик. н. Дмитрий Чистов – Финансов университет при правителството на руската федерация, Москва, Русия.

Проф. д. ик. н. Татьяна Орехова – Донецки национален университет, Виница, Украйна

Проф. д. ик. н. Виктор Чужиков - Киевския национален икономически университет „Вадим Гетман“, Украйна.

Проф. д-р Йото Йотов – Драксел университет, Филадельфия, САЩ

Проф. д-р Дариуш Новак - Университет по икономика и бизнес, Познан, Полша

Проф. д-р Синиша Зарич – Университет на Белград, Сърбия

Доц. д-р Йоана Панагорец – Университет Валахия, Търговище, Румъния

Стилов редактор – Анка Танева

Превод на английски език – ст. преп. Румяна Денева,

ст. преп. Радка Василева

Технически секретар – Живка Тананеева

Дадено за печат на 12.11.2021 г., излязло от печат на 16.11.2021 г.,
формат 70x100/16, тираж 40

© Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов,
ул. „Ем. Чакъров“ 2, тел.: +359 631 66298

© Академично издателство „Ценов“, Свищов, ул. „Цанко Церковски“ 11А

СЪДЪРЖАНИЕ

МЕНИДЖМЪНТ практика

ИНСТРУМЕНТИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЧАСТНИЯ СЕКТОР, ИЗПОЛЗВАНИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР: ПРИМЕРИ ОТ ПРОУЧВАНИЯ НА АВСТРАЛИЙСКИЯ ПУБЛИЧЕН СЕКТОР Проф. д-р Ануп Чоудхури, доц. д-р Никхил Чандра Шил	5
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА МОДЕРНИЗАЦИЯ И ЕЛЕКТРОНИЗАЦИЯ НА ВЪТРЕШНИЯ КОНТРОЛ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР Проф. д. н. Борислав Борисов	31
ИЗМЕРВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНОТО И ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА СТРАНИТЕ ПОСРЕДСТВОМ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ИНСТРУМЕНТИ ЗА КЛЪСТЕРЕН АНАЛИЗ Докторант Святослав Беспалов, Доц. д-р Кристина Митюшкина, Проф. д-р Хенадий Черниченко	45
РАЗКРИВАНЕ НА ЛАТЕНТНИТЕ РЕЗЕРВИ НА ТЪРГОВИЯТА НА ЕДРО В ХРАНИТЕЛНО-ВКУСОВАТА ПРОМИШЛЕНОСТ В УСЛОВИЯТА НА ИКОНОМИЧЕСКА КРИЗА Александър Анатолиевич Носаченко	62
ЕТАПИ В РАЗВИТИЕТО НА ТЪРГОВСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И РУСИЯ Доц. д-р Донка Желязкова, Сергей Пиддрубивный	76